

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.096/2022/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Vincze Gyula Gábor (cím) ügyvéd által képviselt I. rendű felperes (cím) I. rendű felperesnek – a dr. Molnár Lajos ügyvéd ügyintézése mellett eljáró Dr. Molnár Lajos Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt I. rendű alperes (cím) I. rendű alperes ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása, kötelesrész kiadása iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 1.P.20.568/2018/234. számú ítélete ellen az I. rendű alperes által 235. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az I. rendű alperes által az I. rendű felperesnek megfizetendő elsőfokú perköltség összegét 1 141 523 (egymillió-egyszáznegyvenegyezer-ötszázhuszonhárom) forintra leszállítja, ezt meghaladóan helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. rendű felperesnek az általános forgalmi adót is tartalmazó 254 000 (kétszázötvennégyezer) forint másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak – külön felhívásra – 2 500 000 (kétfmillió-ötszázezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az I. rendű felperes és korábban II. rendű alperes (korábban: II. rendű alperes) néhai örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) gyermekei. Az I. rendű alperes korábban II. rendű alperes gyermeke. (Az örökhagyó családtagjainak a vezetékneve 'vezetéknev'-re változott.)

[2] Az örökhagyó 2009. szeptember 4. napján tett közvégrendeletében akként rendelkezett, hogy a halála idején meglévő minden ingó és ingatlan vagyonát, készpénzét, követelését a legkedvesebb unokája, I. rendű alperes örökölje. A végrendeletbe foglalt nyilatkozata szerint mindkét gyermekét a férjével együtt nagyon sokat segítették: a fiának telket vásároltak és lakodalmat csináltak; a lányuknak is fizették a lakodalmát, stafírunként szoba és konyhabútort vásároltak és segítettek az építkezésében is. Ezentúl mindkét gyermekét több alkalommal nagyobb összeggel anyagilag is segítette; gyermekei néhai férje halála után az erdő kivágásból származóan személyenként 500 000 forintot kaptak, de ez az összeg, mint haszonélvezőt őt illette volna. A leánya többször kért tőle nagyobb összegű kölcsönöket is, melyeket nem adott meg; a kölcsönösszegek meghaladják az 1 000 000 forintot. Ezeknek és a korábbi előadományoknak a kötelesrészbe történő betudását írta elő. Akként rendelkezett, hogy az I. rendű felperest érdemtelenységére tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 663. § (1) bekezdés a) és b) pontja szerint kitagadja. Nyilatkozata szerint – bár tetten nem érte – a körülmények által is igazoltan az I. rendű felperes hozzá többször betört, tőle először 870 000 forintot, majd iratokat, tulajdoni lapokat vitt el, mellyel kárt okozott. A Ny.-hoz tartozó ... tanyán lévő ingatlanról, illetve a rajta lévő épületről fiával együtt szándékosan leverte a tetőt.

[3] A végrendelet szerint az örökhagyó unokáinak kivétel nélkül jelentős anyagi juttatást adott ajándékként. korábban II. rendű felperes (a per korábbi II. rendű felperese) a 2002. évben 2 000 000 forint kölcsön kért tőle, amit a mai napig nem adott meg, sőt vele

szemben tiszteletlenül viselkedik, meglopta az örökhagyót a kukoricabetakarításkor, mert az 1 000 000 forint értékű kukoricáját saját magának vágta le és saját tulajdonaként adta el, így az utána való öröklésre ő is érdemtelen, ezért őt is kitagadta.

[4] Az örökhagyót a Nyírbátori Járásbíróság a 2015. március 2-án kelt 3.P.20.058/2014/36. számú, jogerőre emelkedett ítéletével cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezte, egyebek mellett az ingó- és ingatlanvagyonnal kapcsolatos rendelkezési jog, örökösödési ügyek, egészségügyi ellátással összefüggő jogok gyakorlása vonatkozásában. Az örökhagyó ideiglenes gondnoka az I. rendű alperes édesapja volt.

[5] Az örökhagyó 2017. június 6. napján elhunyt, hagyatékát 2017. december 12. napján 'közjegyző neve' ny.-i közjegyző a/Ü/.../2017/18. számon meghozott ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzéssel az I. rendű alperesnek adta át. Az ideiglenes hagyatékátadó végzés a Nyíregyházi Törvényszék által 1.b.Pkf.20.832/2018/2. szám alatt helybenhagyott/Ü/.../2017/23. számú végzés szerint teljes hatályúvá vált.

[6] A hagyatékátadó végzés a hagyaték értékét 136 293 240 forintban jelölte meg azzal, hogy ezen felül a hagyatékhoz tartozik – konkrét érték nélkül – a Magyar Államkincstártól 2016., 2017. évekre különféle jogcímenek igényelt és kifizetett támogatási összeg, illetve a NAV-tól várt, gazdálkodáshoz kötött jövedéki adó visszatérítés összege. A NAV nyilvántartása szerint az örökhagyó a gazdálkodásával kapcsolatos jövedéki adó visszatérítésben nem részesült.

[7] A Magyar Államkincstár néhai 'örökhagyó'-nak a 2016. igénylési évre benyújtott területalapú támogatás, zöldítés támogatások, termeléshez kötött anyajuhtartás támogatás jogcímenek a 2016. igénylési évre 2016 novemberében, 2017 februárjában és 2017 áprilisában összesen 8 378 566 forintot fizetett ki. Az I. rendű alperes mint ügyfél részére a 2016. és 2017. igénylési évekre fizetett ki 2018. augusztus 28-án és október 9-én összesen 13 067 006 forintot.

[8] Az ideiglenes hagyatékátadó végzés az egyes ingatlanok értékét ugyanakkor nem a tényleges forgalmi értéken tüntette fel, a tényleges forgalmi érték 51 723 048 forinttal magasabb volt, a teljes hagyaték értéke mindezekre figyelemmel 201 083 294 forint, a hagyatéki teher összege 369 680 forint temetési költség.

[9] Az I. rendű felperes módosított keresetében annak a megállapítását kérte, hogy az örökhagyó 2009. szeptember 4-én kelt végrendeletében meghatározott kitagadás érvénytelen, és kérte kötelezni az I. rendű alperest kötelesrész címén 44 075 525 forint és ennek 2017. június 6. napjától a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamata megfizetésére. Érvelése szerint a végrendelet az érdemtelenség 1959. évi Ptk. 602. § (1) bekezdésében meghatározott okainak egyikét sem jelöli meg, az általánosságban hivatkozott érdemtelenség értelmezhetetlen; nem tanúsított a 602. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjai szerinti magatartást, a végrendeletben foglaltak nem valósak. Az 1959. évi Ptk. 649. § (1) bekezdés a), b), c) pontjaira hivatkozva állította, hogy az örökhagyó tévedett, ilyen nyilatkozatot nem akart tenni. Állította, hogy nem kapott olyan ingyenes juttatást az örökhagyótól, amelyet a kötelesrészébe be kellene tudni.

[10] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte; amennyiben a bíróság megítélése szerint az I. rendű felperes jogosult kötelesrészre, kérte az I. rendű felperes által felvett 13 886 682 forint támogatás, valamint további 3 500 000 forint juttatás betudását a kötelesrészbe. Hivatkozása szerint az I. rendű felperes túllépte a kereset benyújtására nyitva álló határidőt, a kereset nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, azt vissza kellett volna utasítani. Állította, hogy a végrendeletben felsorolt kitagadási okok valósak; az I. rendű

felperes betudás kötelezettségével kapott az örökhagyótól juttatást, a betudás meghaladja a kötelesrész mértékét. A végrendeletben említett juttatások mellett az I. rendű felperes az örökhagyótól 13 886 682 forint támogatási összegeket vett fel, melyek szintén betudandók. Emellett az I. rendű felperes 2004-2009. augusztusa között önálló aláíróként hozzáfért az örökhagyó 'bank'-nél vezetett vezetett számláihoz, betétkönyveihez, több millió forint összeget vett fel.

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a végrendeletnek az I. rendű felperes öröklésből való kitagadására vonatkozó rendelkezése a peres felek viszonyában érvénytelen, és kötelezte az I. rendű alperest az I. rendű felperes javára 44 075 525 forint és ennek 2017. június 6. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamata, továbbá 4 196 198 forint perköltség megfizetésére.

[12] Rögzítette, hogy a keresetlevelet az I. rendű felperes 2017. december 30-án nyújtotta be, habár a bíróság azt visszautasította, de annak joghatásai az ismételt benyújtással fennmaradtak, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: 1952. évi Pp.) rendelkezései voltak irányadóak. A végintézkedés keltére tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 65. § (1) és (2) bekezdése alapján a kitagadásra és a kötelesrész mértékére is az 1959. évi Ptk.-t kellett alkalmazni.

[13] A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Hetv.) 85. § és 88. § (1) bekezdés b) pontjának felhívása mellett rámutatott, hogy a keresetlevél jogerős elutasításának következménye kizárólag az ideiglenes hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válása, de a perindításnak ez nem akadály. Az 1952. évi Pp. 132. § alapján továbbá a keresetlevél az eredeti időpontban beadottnak minősül, ekként a határidő elmulasztása sem állapítható meg. Az I. rendű felperes kötelesrész kiadása iránti kötelmi igényét a hagyaték megnyíltától számított öt éves, általános elévülési időn belül érvényesítheti. A keresetet ezért érdemben vizsgálta.

[14] Az örökhagyó által a végrendeletben felhívott érdemtelenység az 1959. évi Ptk. 602. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott eseteinek fennállását az 1952. évi Pp. 164. § (1) bekezdése szerint az I. rendű alperesnek kellett volna bizonyítania.

[15] Az 1959. évi Ptk. 663. § (1) bekezdés a) pontjában írt, érdemtelenység kitagadási ok nem áll fenn. Nem bizonyított és maga az örökhagyó sem állította, hogy az I. rendű felperes az életére vagy az örökhagyó végintézkedésében részesített személy életére tört, az örökhagyó végakarátának szabad nyilvánítását megakadályozta, annak érvényesítését megghiúsította, illetve ezek valamelyikét megkísérelte volna.

[16] A kitagadásnak az 1959. évi Ptk. 663. § (1) bekezdés b) pontja szerinti feltétele sem valósult meg. A végrendeletben ugyan az örökhagyó – a konkrét időpontok megjelölése nélkül – hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes a sérelmére bűncselekményeket követett el, a lefolytatott bizonyítás alapján ugyanakkor ez tényként nem volt megállapítható, az csupán az örökhagyó feltételezése volt.

[17] Mindezek alapján az elsőfokú ítélet szerint az I. rendű felperes kitagadása érvénytelen; ezért a 664. § (2) bekezdés alapján az I. rendű felperest kötelesrész illeti meg.

[18] A 2004. évben átadott, erdőtermelésből származó 500 000 forint a kötelesrészbe beszámítandó előadomány, függetlenül attól, hogy az erdőfelújítás költsége a tulajdonos I. rendű felperest terhelte. Az 1959. évi Ptk. 667. § (1) bekezdés a) és c) pontja értelmében az I. rendű felperes házasságkötése, építkezése során kapott szülői juttatások nem

voltak figyelembe vehetők. A végrendeletben írt 1 000 000 forintot is meghaladó kölcsön tényét, vagy egyéb előadományt az I. rendű alperes nem bizonyította.

[19] Szintén nem volt alapos az I. rendű alperesnek az I. rendű felperes által felvett 13 886 682 forint betudására irányuló igénye, mivel nem bizonyította, hogy a 2016. június 29-ével bezárólag az I. rendű felperesnek kifizetett területalapú támogatás az örökhagyónak járt volna vagy ezen összeg a hagyatékhoz tartozott volna, így betudási kötelezettség alá esne. A Kincstár az I. rendű felperes által benyújtott támogatási kérelmet bírálta el, a részére utalta ki ezen összeget, a támogatás az 1959. évi Ptk. 668. § (1) bekezdésében írt feltételek hiányában betudásra alkalmatlan.

[20] A kirendelt szakértő¹ termőföld, szakértő² erdészeti, szakértő³ ingatlanforgalmi igazságügyi szakértők szakvéleményét aggálymentesnek ítélte és azok alapján megállapította, hogy a vitatott ingatlanok hagyaték megnyíltakor fennálló értéke a hagyatékátadó végzésben feltüntetett értékeknél 51 723 048 forinttal magasabb volt.

[21] Az I. rendű alperes alaptalanul állította a szakértők elfogultságát. Az I. rendű alperes és jogi képviselője távolmaradása nem akadályozta a helyszíni szemle megtartását. A szakértők szakmai kompetenciájába tartozik annak eldöntése, hogy mely ingatlanok vehetők figyelembe összehasonlító adatként, a termőföld és erdőtalaj forgalmi értékének a meghatározásánál az egyedi korrekciónál milyen arányszámot, korrekciós tényezőket kell figyelembe venni, a faállományt milyen szempontok szerint kell értékelni. A hagyatéki eljárásban az I. rendű felperes az ingatlanok forgalmi értékeit ugyan nem vitatta, az azonban nem volt akadálya annak, hogy azt a perben vitássá tegye.

[22] Kifejtette továbbá, hogy az adó- és értékbizonyítvány nem szakértői vélemény, azt nem kellett ütköztetni a beszerzett szakértői véleményekkel, ezzel szemben az közokirat, így vele szemben az 1952. évi Pp. 195. § (6) bekezdése szerint ellenbizonyításnak van helye.

[23] A hagyaték értéke a hagyatékátadó végzésben meghatározott 136 293 240 forint, továbbá a Magyar Államkincstár által az I. rendű alperesnek a 2016. és 2017. évi egységes kérelem alapján kifizetett 13 067 006 forint és az ingatlanok szakértők által megállapított magasabb forgalmi értékéből adódó 51 723 048 forint, összesen 201 083 294 forint. A hagyatéki teherként jelentkező 369 680 forint temetési költséget ebből levonva, a hagyaték tiszta értéke 200 713 614 forint, melyet növel az örökhagyó által az I. rendű felperesnek és a testvérének adott 500 000 – 500 000 forint ingyenes juttatás, így a kötelesrész alapja 201 713 614 forint. A kötelesrész ennek a negyede, 50 428 403 forint, melyet csökkent az örökhagyótól kapott 500 000 forint. A kötelesrészt az 1959. évi Ptk. 672. § (1) bekezdése alapján pénzben kell kiadni; a felek egybehangzó kérelme is erre irányult. Mindezek alapján az 1952. évi Pp. 215. §-ára is figyelemmel az I. rendű felperes kereseti kérelmének megfelelő összeg megfizetésére kötelezte az I. rendű alperest, aki az 1959. évi Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján az örökhagyó halálának időpontjától késedelmi kamat megfizetésére is köteles.

[24] Az 1952. évi Pp. 78. § és 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte az I. rendű alperest a perköltség megfizetésére. A kitagadás érvénytelensége és kötelesrész iránti igény tekintetében az I. rendű felperes pernyertességének arányát a perben érvényesített legmagasabb értékhez viszonyítva 64 %-ban állapította meg.

[25] Az I. rendű alperes fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását az eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt. Másodlagos fellebbezési kérelme szintén az ítélet hatályon kívül helyezésére irányult, a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű megismétlésének, illetőleg kiegészítésének szükségességére tekintettel. Kérte annak elrendelését, hogy a pert az elsőfokú bíróság másik tanácsa vagy azonos hatáskörű

bíróság tárgyalja. Harmadlagosan kérte az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását és a marasztalás összegének 23 453 179 forintra történő leszállítását. Fellebbezése továbbá a perköltségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatására is irányult akként, hogy az ítéltábla az I. rendű felperest kötelezze a javára 4 000 000 forint elsőfokú perköltség megfizetésére.

[26] A fellebbezés szerint a perben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit kellett volna alkalmazni, hiszen az I. rendű felperes 2017-ben terjesztette elő a kötelesrész iránti igényét, a Ptké. 65. § (2) bekezdése szerint csak a kötelesrész mértékére irányadó az 1959. évi Ptk. A perindításra csak a 2018. évben került sor, hiszen a keresetlevelet az elsőfokú bíróság a 2018. évben küldte meg az I. rendű alperesnek, ennek ellenére nem a 2018. január 1. napját követően hatályos – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) rendelkezéseit alkalmazta, mely okból szintén hatályon kívül helyezendő az ítélet.

[27] A keresetet az elsőfokú bíróságnak a Hetv. 114. § és az 1952. évi Pp. 128. §-a alapján el kellett volna utasítania, mivel a hagyatéki per megindítása elkésztett és az I. rendű felperes igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

[28] Az elsőfokú bíróság jogszabálysértően rendelte el a szakértői bizonyítást, az I. rendű felperes bizonyítási indítványát az 1952. évi Pp. 3. § (3) és (4) bekezdése szerint (illetve a Pp. 220. § szerint), mint elkésztett, mellőznie kellett volna. Az I. rendű felperes a Hetv. 26. §-ában foglalt határidőket is elmulasztotta, így a perben az ingatlanok értékét már nem tehetette volna vitássá. Az elsőfokú bíróság indokolatlanul mellőzte azon bizonyítási indítványt, mellyel igazolni kívánta, hogy a hagyatéki eljárásban az ingatlanok értékét az I. rendű felperes elfogadta. Az ingatlanok értékét továbbá közokirat igazolta, így a szakértő kirendelése szükségtelen volt.

[29] Továbbra is vitatta a perben beszerzett szakértői véleményekben foglaltakat. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes kifejezett kérelmére és az I. rendű alperes tiltakozása ellenére rendelte ki szakértőtől igazságügyi szakértőt; indokolatlanul engedélyezte két újabb szakértő alkalmazását; nem tisztázta a bizonyítandó kérdéseket és a bizonyítás kirendelésének okát; elmulasztotta az adó- és értékbizonyítványt készítő önkormányzatok meghallgatását. Az elsőfokú bíróság továbbá nem adott arra magyarázatot, hogyan kerültek a szakértői véleménybe a kirendelés időpontját megelőzően keletkezett dokumentumok. Az I. rendű alperes szakértői szemlén történő részvételét sem biztosították. Az elsőfokú bíróság továbbá az 1952. évi Pp. 180. § (3) bekezdésébe ütközően mellőzte a szakértő kötelezését az I. rendű alperes kérdéseinek megválaszolására. Habár szakértőtől szakértő véleménye homályos, érthetetlen és más szakértői véleménnyel ellentétben állónak látszik, az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdését sértve az elsőfokú bíróság mellőzte másik szakértő kirendelésére irányuló indítványát.

[30] A szakértői véleményt érdemben vitatva utalt arra, hogy szakértőtől szakértő a szántóterületek értékmegállapítása körében az összehasonlító adatok többségét indokolatlanul kirekesztette, a művelési ág változtatás esetleges költségvonzatát mellőzte, az erdőtalaj nevezetű egységeket önkényesen és nem indokolt szorzószámokkal eltérítette, a kirendeléssel szemben nem az ingatlanok forgalmi értékét állapította meg. A szakértőtől-féle szakértői vélemény nem elfogadható, így az I. rendű alperes kötelesrész címén legfeljebb 12 930 762 forinttal csökkentett összegben marasztalható.

[31] Nem fogadta el az elsőfokú ítélet betudásra vonatkozó jogi érveit sem. A megjelölt időben kifizetett területalapú támogatások jogosultja jogszabály erejénél fogva az örökhagyó volt, azokat azonban helyette az I. rendű felperes vette fel. Az elsőfokú ítéletben foglaltakkal ellentétben az I. rendű alperes konkrétan megjelölte azon helyrajzi számokat, amelyekre vonatkozóan a támogatást betudni kívánta. Az I. rendű felperes a földhasználati

nyilvántartás felé valótlán tartalmú nyilatkozatot tett arról, hogy ő a használója az örökhagyó özvegyi jogával terhelt ingatlanoknak, a földhivatal maga is elismerte, hogy az általa nyilvántartott dokumentumok nem állnak összhangban az 1959. évi Ptk. előírásaival. Az I. rendű felperes tehát az 1959. évi Ptk. 615. §-a értelmében őt meg nem illető és általa nem is gyakorolt jogosultságra hivatkozva vette fel a támogatást, a felvett 13 886 882 forint az 1959. évi Ptk. 668. §-a szerinti betudásra alkalmas. Esetlegesen ezen összeg csak háromnegyedének az elszámolása merülhet fel.

[32] Jogszályellenesen rendelkezett továbbá az elsőfokú bíróság a perköltség megfizetéséről is. Az I. rendű felperes eredeti kereseti kérelmében a végrendelet érvénytelenségének megállapítását kérte, a hagyaték kereset benyújtásakor fennállt 149 360 246 forint értéke volt a per tárgyának értéke. Az I. rendű felperes ezen kereseti kérelmétől elállt, melyre tekintettel az 1952. évi Pp. 160. § alapján köteles lett volna megfizetni az I. rendű alperesnek ezen keresettel kapcsolatos perköltségét, melyet 5%-os mértékű ügyvédi munkadíjban jelölt meg. Ezen perköltséget az elsőfokú bíróság ítélete nem vette figyelembe, erre tekintettel 5 601 009 forint az általános forgalmi adó összegével növelt ügyvédi munkadíjban kérte marasztalni az I. rendű felperest. A kereset leszállítása azt is jelenti, hogy az 1 500 000 forint eljárási illetékből 1 125 000 forint mindenképpen az I. rendű alperes terhén marad. A keresetmódosítást követően az I. rendű felperes a hagyaték $\frac{1}{4}$ részére kiadását természetben kérte, ha a perköltséget az I. rendű felperes felemelt keresete alapján kellene kiszámolni, az 1 500 000 forint lerótt illetéket az I. rendű alperes 442 739 forintban lenne köteles megfizetni, míg ügyvédi munkadíj címén 1 522 250 forint jelentkezne, mellyel szemben áll az I. rendű alperesnek járó 5 601 009 forint ügyvédi munkadíj.

[33] Az elsőfokú bíróság jogszerűtlenül számolta el a szakértői díjat is, mivel a szakértő3-féle szakértői vélemény lényegében megegyezik az adó- és értékbizonyítvánnyal, e bizonyítási indítvány nem vezetett eredményre, ezen szakértői díj nem hárítható az I. rendű alperesre.

[34] Sérelmezte továbbá, hogy 2017. évtől számított kamat megfizetésére is kötelezte az elsőfokú bíróság, holott a 2021. évig a per tárgya nem pénzkövetelés volt, továbbá az elsőfokú bíróság a teljesítési határidőt is indokolatlanul rövid időben állapította meg.

[35] Az I. rendű felperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és az I. rendű alperes marasztalását a másodfokú eljárással felmerült perköltségében. Hivatkozott arra, hogy a Ptké. 57. § (2) bekezdésére és 65. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel, az új Ptk. Tanácsadó Testület véleményében foglaltak szerint is a perben valamennyi kérdésben az 1959. évi Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni. A kötelesrész iránti igény olyan kötelmi igény, melyet az általános elévülési időn belül érvényesíthetett, az elévülés nem állapítható meg; az 1959. évi Ptk. 327. § (1) bekezdésére is figyelemmel az I. rendű alperes igényérvényesítési határidő elmulasztására vonatkozó érvelése megalapozatlan. Keresetét a 2017. évben terjesztette elő, ezért az elsőfokú bíróság helytállóan járt el az 1952. évi Pp. alapján. A szakértő kirendelése és a szakértői eljárás törvényes és megalapozott volt, a szakértő kirendelésére korábban azért nem tett indítványt, mert kötelesrészének kiadását természetben kérte. A szakértői véleményt a perben az I. rendű alperes érdemben nem tudta vitatni, a szakvélemény nem volt sem homályos, sem ellentmondó, sem logikátlan, új szakértő kirendelése nem volt indokolt.

[36] A betudási igénnyel kapcsolatban hivatkozott arra, hogy a területalapú támogatásra nem a földtulajdonos, hanem az a mezőgazdasági termelő jogosult, aki az adott terület vonatkozásában a tárgyévben egységes kérelem beadására nyitva álló határidő utolsó napján jogszerű földhasználattal rendelkezik. Az I. rendű felperes csak olyan földalapú támogatást kapott, ahol jogszerű földhasználó volt. A földalapú támogatás az 1959. évi Ptk.

668. § (1) bekezdésére tekintettel a betudásra nem alkalmas; továbbá az alperes e körben bizonyítási kötelezettségének sem tett eleget. Szintén megalapozottan döntött az elsőfokú bíróság a késedelmi kamatról és a perköltség viseléséről.

[37] A fellebbezést az ítéltábla túlnyomórészt nem találta alaposnak.

[38] Az ítéltábla mindenekelőtt rögzíti, hogy az I. rendű felperes a keresetlevelét a Nyíregyházi Törvényszékhez 2017. december 30. napján terjesztette elő. Az ügy a bíróság előtt akkor indul meg, amikor a fél az eljárást megindító beadványát először előterjeszti (új Pp. Konzultációs Testület 23. számú állásfoglalása, amely elvi tartalmával az ítéltábla is egyetért), a keresetlevél benyújtásának – és nem az alperes részére történt kézbesítésének – az időpontja az, amely a Pp. 630. § (1) bekezdésére figyelemmel meghatározza, hogy az eljárásban az 1952. évi Pp. vagy a Pp. rendelkezései irányadóak. Habár az elsőfokú bíróság 2018. március 21. napján jogerőre emelkedett végzésével az I. rendű felperes e keresetlevelét idézés kibocsátása nélkül elutasította, az I. rendű felperes keresetlevelét 2018. április 4. napján, tehát az 1952. évi Pp. 132. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül újra előterjesztette, így a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradtak. Az 1952. évi Pp. 132. § szerint a szabályszerűen benyújtott keresetlevelet úgy kell tekinteni, mintha eredetileg is szabályszerűen nyújtották volna be, tehát az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy jelen perben az 1952. évi Pp. rendelkezései irányadóak.

[39] Az ítéltábla az I. rendű alperes fellebbezésében foglaltaknak megfelelően elsőként azt vizsgálta, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének az 1952. évi Pp. 252. § (2) bekezdésében írt feltételei fennállnak-e és megállapította, hogy az I. rendű alperes fellebbezésének valamennyi hivatkozása megalapozatlan.

[40] A Hetv. 114. §-a szerint a hagyatéki pert az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül kell megindítani, azonban ezen határidő elmulasztása kizárólag azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válik, az a hagyatéki eljárás keretében jogorvoslattal nem támadható. A teljes hatályú jogerős hagyatékátadó végzés az abban megjelölt örökösnek e minőségét és örökségének a tárgyát igazolja, de csak addig, amíg a bíróság jogerős határozattal másként nem dönt. Az 1/2014. Polgári jogegységi határozat szerint jelenleg is irányadó PK 262. számú állásfoglalás értelmében a hagyatéki eljárás és a peres eljárás külön szabályok alá tartozik; a hagyatékátadó végzéshez anyagi jogerő nem fűződik, ezért bármely érdekelt esetleges öröklési igényét utóbb is érvényesítheti perben. Erre is figyelemmel az öröklési igénynek per útján történő érvényesítése szempontjából az ideiglenes hagyatékátadó végzésben megszabott határidő elmulasztása és a hagyatékátadás teljes hatályúvá válása nem jár jogvesztéssel. Maga a Hetv. 114. §-a sem fűz a perindítás késedelméhez jogvesztő hatályt, csupán annyit jelent, hogy az ideiglenes hatályú átadás teljes hatályúvá válásával megszűnnek a Hetv. rendelkezései szerint az örökösrel szembeni korlátozások (BH2004. 466.).

[41] Ahogyan az elsőfokú bíróság helytállóan rámutatott, az I. rendű felperes a keresetlevelét 2017. december 30. napján, tehát az ideiglenes hagyatékátadó végzés meghozatalától (2017. december 12. napja) 30 napon belül előterjesztette. Az anyagi jogi igényérvényesítés szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a keresetlevelet előbb az elsőfokú bíróság idézés kibocsátása nélkül elutasította, mivel az I. rendű felperes azt az 1952. évi Pp. 132. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül ismételt előterjesztette. Ettől független, hogy a peres eljárástól elkülönülő nemperes hagyatéki eljárásban a közjegyző a hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válását állapította meg.

[42] Az I. rendű alperes megalapozatlanul hivatkozott arra is, hogy a keresetindítási határidő szempontjából a keresetlevél alperessel történt közlésének időpontja lenne irányadó, hiszen a fent kifejtettek szerint az eljárás megindítása a keresetlevél benyújtásával megtörtént.

[43] Az elsőfokú bíróság helytállóan alapította döntését az 1959. évi Ptk. rendelkezéseire. A Ptk. 65. § (1) bekezdésére figyelemmel a végrendeletben szereplő kitagadásra az 1959. évi Ptk. rendelkezései voltak irányadóak, hiszen a kitagadó nyilatkozatot az örökhagyó a Ptk. hatályba lépése előtt tett végrendeletében tette. Szintén az 1959. évi Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni a kötelesrész mértékére, ideértve a kötelesrész alapjára és a betudásra is. A kötelesrész mértéke ugyanis nem önmagában a törvényben meghatározott hányad, hanem az a kötelesrészt jogosult igényét jelenti a kötelesrész kiadásáért felelős személyekkel szemben, a kötelesrészt ezért csak a kötelesrész alapjának és hányadának együttes figyelembevételével lehet meghatározni, melyből következően, ha az örökhagyó a végintézkedését a Ptk. hatályba lépése előtt tette, a kötelesrész alapjára is a Ptk. hatályba lépése előtt hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni (új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye, amellyel az ítéltábla is egyetért). Ugyanezen elv mentén – mivel az örökhagyó végintézkedését az 1959. évi Ptk. rendelkezéseire figyelemmel tette – a kötelesrész kielégítése, így a betudás körében is az 1959. évi Ptk. rendelkezései alkalmazandóak.

[44] Az I. rendű felperes keresetében elsődlegesen a végrendelet érvénytelensége, másodlagosan kötelesrész pénzben történő kiadása iránt terjesztett elő kereseti kérelmet, keresete tehát látszólagos, eshetőleges keresethalmazatot tartalmazott. A bíróság a kereseteket az I. rendű felperes által meghatározott elbírálási sorrendben köteles vizsgálni, ezért előbb a végrendelet érvénytelensége iránti kereset vonatkozásában folyt bizonyítás. Az I. rendű felperes 2018. október 9. napját követően a kötelesrész kiadását az ingatlanok vonatkozásában természetben kérte, részben azzal is indokolva, hogy a termőföldek hagyatékátadó végzésben meghatározott értéke nem valós (2019. május 30. napján kelt előkészítő irat). Az I. rendű alperes csak 2020. augusztus 31. napján terjesztette elő azon kérelmét, hogy a bíróság pénzben kötelezze a kötelesrész kiadására. Mindezekre tekintettel az I. rendű felperes szakértői bizonyítás iránti indítványa nem tekinthető elkésettnek, annak teljesítése az 1952. évi Pp. 3. § (4) bekezdése alapján nem volt mellőzhető.

[45] A Hetv. 26. § (1) bekezdése szerint a hagyatéki leltárba felvett ingatlan értékét az ingatlan fekvése szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője által az illetékekről szóló törvény szerint kiállított adó- és értékbizonyítványban foglaltakkal egyezően kell feltüntetni. Az adó- és értékbizonyítvánnyal szemben a perbeli hagyatéki eljárás idején irányadó jogszabály jogorvoslati jogot nem biztosított, a Hetv. erre irányuló 26. § (1) bekezdés a) és (1) bekezdés b) pontja csupán 2020. február 1. napjától hatályos. Erre is tekintettel a fellebbezésben foglaltakkal ellentétben nincs annak jelentősége, ha az adó- és értékbizonyítványban feltüntetett összegeket a hagyatéki eljárás során az I. rendű felperes nem tette vitássá, azt az öröklési perben, illetőleg kötelesrész kiadása iránti perben vitathatja.

[46] Az adó- és értékbizonyítvány az ingatlan fekvése szerinti önkormányzat jegyzője, mint helyi adóhatóság által kiállított hatósági bizonyítvány, ekként közokirat, de nem minősül az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 2. § 15. pontja szerinti szakértői véleménynek. Ahogyan az elsőfokú bíróság helytállóan rögzítette, az adó- és értékbizonyítvánnyal, mint közokirattal szemben az 1952. évi Pp. 195. § (6) bekezdése szerint ellenbizonyításnak van helye, az csak az ellenkező bizonyításáig alkalmas az abban foglalt értékek valóságának igazolására. Az ingatlan forgalmi értékének megállapítása az 1952. évi Pp. 177. § (1) bekezdése szerinti különös szakértelmet igénylő tény, ezért a szakértő kirendelése nem volt jogszabálysértő. Mivel az adó- és értékbizonyítvány nem szakértői vélemény, az elsőfokú bíróság az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértése nélkül mellőzte az önkormányzat nyilatkoztatását az adó- és értékbizonyítvány elkészítése körében.

[47] Az 1952. évi Pp. 177. § (2) bekezdése szerint a bíróság szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt rendel ki, a (3) bekezdés értelmében a szakértő

személyéről akkor dönt, ha a felek a szakértő személyében nem állapodnak meg. A feleket a szakértő kirendelése tárgyában szükség esetén meg kell hallgatni. A bíróság a megállapodását kivéve a felek nyilatkozatához nem kötött, a névjegyzékben szereplő bármely megfelelő kompetenciával rendelkező szakértő kirendeléséről dönthet. Az elsőfokú bíróság ezen rendelkezések alapján hívta fel az I. rendű felperest arra, hogy tegyen javaslatot a kirendelendő szakértőre, ekként a szakértők megjelölése nem utal azok elfogultságára. A felhívásra az I. rendű felperes öt szakértőt jelölt meg, az I. rendű alperes valamennyi megjelölt szakértő kirendelését ellenezte, anélkül azonban, hogy ennek érdemi indokát adta volna. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül rendelte ki a megjelölt szakértők egyikét.

[48] Az I. rendű felperes 2020. december 15. napján kelt előkészítő iratában pontosan megjelölte azon 27 ingatlant, melynek a forgalmi értékét vitatta, majd 2021. január 6. napján nyilatkozott arról is, hogy mezőgazdasági szakértő, ingatlanforgalmi szakértő kirendelését indítványozza. Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 5. § (1) bekezdése szerint a szakértőket meghatározott szakterületre veszik fel a szakértői névjegyzékbe, szakértői véleményt a törvény 2. § 10. pontjára tekintettel kizárólag bejegyzett szakterületükön belül adhatnak. Az elsőfokú bíróság a szakértők kirendelése előtt ellenőrizte a szakértői névjegyzékbe bejegyzett szakterületeket és figyelemmel arra, hogy szakértői vonatkozásában sem ingatlan értébecslés, sem erdőgazdálkodás nem szerepelt, a jogszabályi rendelkezések megsértése nélkül rendelt ki társszakértőket, melyek személyét az 1952. évi Pp. 177. § (3) bekezdése alapján jelölte ki.

[49] Az 1952. évi Pp. 178. § (1) bekezdése értelmében kizárt az a szakértő az eljárásból, akitől az ügy tárgyilagosa megítélése egyéb okból nem elvárható. Az 1952. évi Pp. 178. § (3) bekezdése szerint a bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt szakértő az eljárásban ne vegyen részt. A kizárási okot a szakértő, valamint a fél köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni; amennyiben a bejelentés a szakértő véleményének előterjesztése után történik, a bíróság a vélemény figyelembevételével dönti el, hogy más szakértő meghallgatása szükséges-e.

[50] A szakértői vélemény kézhezvételét követően az I. rendű alperes a szakértővel szemben kizárási kérelmet terjesztett elő, melyről az elsőfokú bíróság a szakértőt és az I. rendű felperest is nyilatkoztatta, habár a kizárási tárgyában alakszerű határozatot nem hozott, a szakértőt a perből nem zárta ki. A szakértő maga is elfogultatlanságáról nyilatkozott és az I. rendű alperes sem tudott olyan indokot előadni, mely a kizárási kérelmét megalapozta volna. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel rögzíti az ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes szakértői bizonyításra irányuló indítványának kézhezvételét követően, 2020. december 4. napján intézkedett az indítványban felsorolt ingatlanok tulajdoni lapjának beszerzéséről, melyet az ezen napon kelt irodai utasítás rögzít. A 152. sorszám alatti, szakértő kirendeléséről szóló végzés mellékleteként ezen tulajdoni lapokat megküldeni rendelte szakértőtől szakértő részére. Megalapozatlanul tekintette az I. rendű alperes a szakértő kirendeléséről szóló végzés megszületése előtt kelt tulajdoni lapok csatolását a szakértő elfogultságának bizonyítékaként.

[51] Az I. rendű alperes megalapozatlanul hivatkozott az 1952. évi Pp. 180. § (3) bekezdésének megsértésére. Megjegyzi az ítéltábla, hogy azon kérdéseket sem jelölte meg, amelyekre a szakértőknek válaszolnia kellett volna, azok az elsőfokú eljárás iratai alapján sem beazonosíthatóak. Az elsőfokú bíróság 146. sorszám alatti végzésében felhívta az I. rendű alperest a szakértőhöz intézendő kérdései előterjesztésére, mely felhívást az I. rendű alperes „nonszensznek” minősített, arra hivatkozva, hogy az ingatlanok forgalmi értéke 2017. óta közokirati formában meghatározott (148. sorszám alatti előkészítő irat). Kérdés feltevését ekként nem indítványozta. Előadta ugyan, hogy az I. rendű alperes és édesapja az ingatlanok állagmegóvása, termőképesség fenntartása és egyéb munkálatok vonatkozásában jelentős

munkálatokat végeztek, de erre alapítva az I. rendű alperes édesapjának a perbelépés lehetőségére történő felhívását találta indokoltnak a követelése érvényesítése érdekében, ami nem minősül a szakértőhöz intézett kérdésnek. E kérdésekre, mivel az I. rendű alperes ilyen igényt nem terjesztett elő, az 1952. évi Pp. 3. § (4) bekezdése kizárta bizonyítás felvételét.

[52] Az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdésére figyelemmel új szakértő kirendelésére akkor kerülhet sor, ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetőleg bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér és a szakvélemény aggályossága a szakvélemény kiegészítésével nem szüntethető meg. Az I. rendű alperes fellebbezési hivatkozásával szemben azonban a szakértői vélemény fenti hiányosságokban nem szenved.

[53] Az I. rendű alperes maga sem tette vitássá, hogy az igazságügyi szakértő a szakértői szemle időpontjáról előzetesen értesítette. A szakértő a szemle helyéről és idejéről mind a bíróságot, mind a feleket értesíteni köteles, azonban a szemle szabályszerűen értesített peres felek távollétében is lefolytatható, mivel a szakértői szemlén a felek nem kötelesek részt venni.

A szakértő nem köteles a szakértői szemle időpontját a felek által megadottaknak megfelelően kitűzni (a Kúria 2014.El.II.JGY.1/1-65. számú határozatával felállított „A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban” joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye, amely véleményben foglaltakat az ítéltábla is osztja). Az I. rendű alperes hivatkozott ugyan arra, hogy a szakértői szemléről nem kellő időben értesült, de előadását nem valószínűsítette.

[54] Az I. rendű alperes mind az elsőfokú eljárásban, mind a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy szakértő által készített igazságügyi szakértői vélemény aggályos, mivel az összehasonlító adatok egy részét kirekesztette; a figyelembe vett ingatlanok értékét szubjektív számítási módon megállapított szorzóval eltérítette, nem vette figyelembe a művelési ág változtatás esetleges költségvonzatát és nem forgalmi értéket állapított meg.

[55] Az I. rendű alperes hivatkozásával ellentétben szakértő igazságügyi szakértő az általa értékelt termőföldek vonatkozásában minden esetben piaci forgalmi értéket határozott meg. A szakértő véleményében is hivatkozott, a termőföld hitelbiztosítéki értéke meghatározásának módszertani elveiről szóló 54/1997. (VIII.1.) FM rendelet szerint a termőföld értéke több módszer alkalmazásával is meghatározható, melyeket a szakértő szakértői véleményében ismertetett és arra vonatkozóan is nyilatkozott, hogy mely indokok alapján választotta ki szakvéleményének alapjául ezek egyikét. Részletesen bemutatta az általa választott módszert és arról is számot adott, hogy miért ezt tekintette irányadónak, rögzítette az általa figyelembe vett összehasonlító adatokat és azok értékelését. Arra vonatkozóan is nyilatkozott, hogy mi indokolta tiszta értékadatok figyelembevételét és az összehasonlító adatok közül a szántó művelési ingatlanok értékelését, továbbá indokolta, hogy egyes adatokat miért zárt ki az értékelésből. Kifejtette, hogy a forgalmi értéket mely körülmények alapján és miért szükséges korrigálni és meghatározta az általa figyelembe vett korrekciós mértéket is. Az ingatlan forgalmi értékének megállapításához alkalmazott módszer meghatározása, az összehasonlító adatok kiválasztása és értékelése, a korrekciós tényezők alkalmazása a szakértői tevékenység részét képezi. A szakértő szakvéleményét az alperesi észrevételek tükrében is változtatás nélkül fenntartotta; az I. rendű alperes általánosságban mozgó, konkrétumokat nélkülöző és semmilyen módon nem valószínűsített előadása önmagában a szakértői vélemény bizonyító erejének lerontására nem volt alkalmas. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül fogadta el ítélezésének alapjaként a szakértő, illetőleg szakértő2 aggálymentes szakértői véleményét.

[56] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése iránti fellebbezési kérelem tehát az 1952. évi Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése szerint is megalapozatlan volt, az ítéltábla ezért az

I. rendű alperes megváltoztatás iránti fellebbezési kérelmét érdemben vizsgálva, azt szintén megalapozatlannak találta. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a hagyaték részét képező ingatlanok forgalmi értékét és azt is, hogy az I. rendű felperes által a 2013-2015. években felvett föld alapú támogatás 1959. évi Ptk. 668. § szerinti betudásának nem volt helye.

[57] Az 1959. évi Ptk. 668. § (1) bekezdése szerint a kötelesrész kielégítéseként kell számba venni, amit a jogosult a hagyatékból bármely címen kapott, továbbá azokat az ingyenes juttatásokat (ajándékokat) is, amelyeket az örökhagyó még életében adott a kötelesrészre jogosultnak. A hagyaték az örökhagyónak az a vagyona, amely halálakor az örökösökre átszáll.

[58] Az I. rendű alperes állítása szerint a 2013-2015. években általa megjelölt termőföldekre az I. rendű felperes által felvett területalapú támogatás az özvegyi haszonélvezeti jog alapján az örökhagyót illette volna. Az Európai Parlament és a Tanács 1307/2013/EU rendeletére figyelemmel az egységes területalapú támogatás jogosultja a föld jogszerű használója, amely személy az alperesi fellebbezéssel szemben nem kizárólag az özvegyi jog jogosultja lehetett. Az 1959. évi Ptk. 157. § (1) bekezdése alapján a haszonélvezettel terhelt termőföldet elsősorban az özvegyi jog jogosultja használhatta vagy hasznosíthatta; azonban, ha ezen jogát bármely okból nem gyakorolta, arra a 157. § (2) bekezdése alapján a tulajdonos I. rendű felperes volt jogosult. Az I. rendű alperes által nem vitatottan a földhasználati nyilvántartásba az érintett ingatlanok vonatkozásában az I. rendű felperes volt földhasználóként bejegyezve. A használat tulajdonosnak történő átengedése nem tekinthető a 668. § (1) bekezdés második fordulata szerinti ingyenes juttatásnak; a területalapú támogatás a 2013-2015. évekre kifizetett összege nem volt a hagyaték része, ekként a betudás törvényi feltételei nem álnak fenn.

[59] Ahogyan az elsőfokú bíróság helytállóan kifejtette, a kötelesrész iránti igény a hagyaték megnyílásával száll át a kötelesrészre jogosultra, kiadása ekkor válik esedékessé. A kötelesrész pénzben történő kiadása esetén tehát a kötelezett az 1959. évi Ptk. 301. § (1) bekezdése értelmében ettől az időponttól kezdve kamatot is köteles fizetni; a kamatfizetési kötelezettség a késedelem objektív jogkövetkezménye, független attól, hogy az I. rendű felperes igényét mikor terjesztette elő.

[60] Az ítéltábla nem találta indokoltnak a teljesítési határidő módosítását sem. Az 1952. évi Pp. 217. § (1) és (2) bekezdései alapján a megállapított kötelezettség teljesítésére általában 15 napot kell megállapítani, ettől hosszabb teljesítési határidő a felek méltányos érdekei vagy a kötelezettség természetére tekintettel határozható meg azzal, hogy megállapításánál figyelembe kell venni a feleknek a per vitelében megnyilvánult jó- vagy rosszhiszeműségét is. Az elsőfokú eljárás során maga az I. rendű alperes kérte, hogy a bíróság a kötelesrész megfizetésére pénzben kötelezze; akként nyilatkozott, hogy annak teljesítésére megfelelő fedezettel rendelkezik. Figyelemmel arra is, hogy a per több mint három éve van folyamatban, kellő idő állt rendelkezésére ahhoz, hogy a teljesítésre felkészüljön, ugyanakkor az I. rendű felperes az öt törvény szerint megillető összeghez több éve óta nem juthatott hozzá. A felek méltányos érdekeinek mérlegelésével, az I. rendű alperes kizárólag fellebbezésben hivatkozott indokai alapján nem volt lehetőség hosszabb teljesítési határidő meghatározására.

[61] Részben megalapozott volt ugyanakkor az I. rendű alperes által a perköltség körében előterjesztett fellebbezés.

[62] Az I. rendű felperes keresete elsődlegesen a végrendelet érvénytelenségének megállapítására, míg másodlagosan kötelesrész megtérítésére irányult; látszólagos, eshetőleges keresethalmazatot tartalmazott. Eshetőleges keresethalmazat esetén a felperes ugyanakkor csak egy keresetet érvényesít, az nem jelent valódi keresethalmazatot

(BH2005.289.) A per tárgyának értéke tehát nem a keresethalmazat szabályai szerint számítandó, hanem a magasabb pertárgyértékű keresethez igazodik (Fővárosi Ítéltábla Pf.22.147/2013/4. számú határozata), ennek megfelelően számítandó a pernyertesség is. Az alperesi fellebbezéssel szemben nem volt arra lehetőség, hogy a pernyertességet az egyes kereseti kérelmekre külön-külön vegye figyelembe a bíróság. Az elsőfokú bíróság azt is helyesen rögzítette, hogy a végrendelet érvénytelensége iránti perben a per tárgyának értéke nem a hagyaték teljes értékéhez, hanem ahhoz igazodik, hogy a megtámadásra jogosult fél milyen anyagi érdeksérelem orvoslását kéri, azaz a végrendelet érvénytelensége esetén milyen értéket örökölné (BH1996.157., BH1990.474., BH1982.517.).

[63] Az elsőfokú bíróság ugyanakkor a per tárgyának értékét tévesen állapította meg az I. rendű felperes keresetében meghatározott összegben.

[64] A per tárgyának értékét a felperes jelöli meg keresetében, ugyanakkor az 1952. évi Pp. 26. § alapján, ha az a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenzök, azt a bíróság állapítja meg. A perben beszerzett, aggálytalan szakértői vélemények alapján – ahogyan azt az elsőfokú bíróság ítéletében is megállapította – a hagyaték tiszta értéke 200 713 614 forint volt a hagyaték megnyíltakor, a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti kereset vonatkozásában a pertárgyérték ennek a fele, azaz 100 356 807 forint volt. Ezen összegre figyelemmel az I. rendű felperes pernyertességének aránya az elsőfokú eljárásban a megállapított 64% helyett csupán 44%, az 1952. évi Pp. 81. § (1) bekezdése alapján ennek figyelembevételével kellett a felmerült perköltségről rendelkezni.

[65] Az I. rendű alperes megalapozatlanul kérte a szakértői bizonyítással felmerült költségek megosztását a bizonyítás eredményessége alapján. Az 1952. évi Pp. 80. § (2) bekezdése szerinti költségspecializálás elve a 8. § (5) bekezdése szerinti megfelelő eljárás elvéből következik, csak a célszerűtlen és jóhiszemű pervittel ellentétes eljárással felmerült költségek megtérítését zárja ki. Egyebekben a perköltségről egységes egészsként kell rendelkezni. Önmagában az, ha a vitatott ingatlanok egy része vonatkozásában a kirendelt igazságügyi szakértő által megállapított forgalmi érték lényegében nem tér el az adó- és értékbizonyítvány szerinti értéktől, a szakértői bizonyítást nem teszi sem célszerűtlenné, sem a jóhiszemű pervitel követelményébe ütközövé, így nem ad alapot a 80. § (2) bekezdésének alkalmazására. Ennek megfelelően a teljes felmerült szakértői költséget kellett a felek között a pernyertesség arányának megfelelően megosztani.

[66] Az I. rendű felperes igényt tarthatott a lerótt 1 500 000 forint illeték és előlegezett 2 205 700 forint szakértői díj 44%-a, azaz 1 630 508 forint megtérítésére. Ügyvédi munkadíjként a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja szerint az I. rendű felperes javára általános forgalmi adóval növelten 1 792 948 forint, az I. rendű alperes javára 2 281 933 forint volt megállapítható. Mindezek beszámításával az I. rendű alperes köteles elsőfokú perköltség megfizetésére az I. rendű felperes javára 1 141 523 forint összegben.

[67] Az ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a perköltséget érintően részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

[68] Az I. rendű alperes fellebbezése a per főtárgya tekintetében nem vezetett eredményre, ezért az 1952. évi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján viselni köteles az I. rendű felperes másodfokú eljárással felmerült költségét. Az ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése szerint megállapítható ügyvédi munkadíj összegét a 3. § (6) bekezdés szerint mérsékelte, figyelemmel arra, hogy a felperesi jogi képviselő csupán fellebbezési ellenkérelmet szerkesztett és a tárgyaláson vett részt.

[69] Az I. rendű alperes illetékfeljegyzési jogára tekintettel feljegyzett fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 59. § (1) bekezdése szerint az I. rendű alperes köteles megfizetni.

Debrecen, 2022. április 21.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Gárdosi Judit s.k. előadó bíró, Dr. Répássy Árpád s.k. bíró